

بسم الله الرحمن الرحيم

تکنیک‌های کار با جامعه

مددکاری جامعه‌ای

(از سری کتاب‌های مددکاری اجتماعی)

تألیف :

دکتر مصطفی اقلیما

مددکار اجتماعی، استادیار و عضو هیأت علمی دانشگاه، مشاور در مسایل و آسیب‌های اجتماعی

حمیده عادلین راسی

کارشناس ارشد مددکاری اجتماعی، مشاور در سلامت اجتماعی

انتشارات فرا انگیزش

سرشناسه : اقلیما ، مصطفی ، ۱۳۲۷
 عنوان و نام پدیدآور: مددکاری جامعه‌ای : تکنیک‌های کار با جامعه/تالیف مصطفی اقلیما، حمیده عادلیان راسی
 مشخصات نشر: مشهد، فراانگیزش، ۱۳۸۷
 مشخصات ظاهری: ۳۱۶ صفحه
 فروست: سری کتابهای مددکاری اجتماعی.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۹۸-۲۰-۲
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت: کتابنامه
 موضوع:مددکاری اجتماعی
 موضوع: مددکاری اجتماعی - آموزش
 شناسه افزوده : عادلیان راسی ، حمیده
 رده بندی کنگره : ۱۳۸۷ ۳۷ م ۷ الف/۷۴۰
 رده بندی دیویی : ۳۶۱/۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۱۶۰۷۳۴۲

پست الکترونیکی

Faraangizesh@yahoo.com

آدرس اینترنتی

www.chuponashr.ir/faraangizesh

انتشارات فرا انگیزش انجمن علمی مددکاران اجتماعی ایران

تکنیک‌های کار با جامعه

(مددکاری جامعه‌ای)

مولفین : دکتر مصطفی اقلیما - حمیده عادلیان راسی

ناشر: فراانگیزش

ویراستار: مرضیه گلچین

نوبت چاپ : اول ۱۳۸۸ ، تعداد صفحات : ۳۱۶

تیراژ : ۳۰۰۰ جلد

لیتوگرافی : سوره ۷۲۵۳۹۰۳ - ۵۱۱

صفحه آرای: دفتر فنی پردیس توس ۰۵۱۱-۲۲۲۰۸۵۴

چاپ و صحافی : چاپ سعید

قیمت : ۶۰۰۰ تومان

ISBN:978-964-2698-20-2

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۹۸-۲۰-۲

حق چاپ محفوظ است

مشهد - خیابان سعدی - پاساژ مهتاب - طبقه منهای دو - نشر فراانگیزش

تلفن : ۲۲۲۷۸۶۳ تلفکس : ۲۲۴۰۷۶۸ - ۵۱۱

مراکز پخش تهران :

نشر ویرایش : ۸۸۹۷۳۲۵۸ نشر رشد : ۶۶۴۶۳۴۵ نشر مهربان : ۶۶۹۷۳۱۷۵ پخش پارسیان : ۶۶۹۶۴۱۶۴ نشر دارالفکر : ۶۶۴۰۹۳۵۲

فهرست مطالب

۶	تقدیم و تشکر
۷	پیشگفتار
	بخش اول: شناخت فرآیند کار با جامعه (مددکاری جامعه ای)

	فصل اول: آشنایی با تاریخچه و مفاهیم
۱۱	مقدمه
۱۶	تاریخچه مددکاری جامعه ای
۲۱	مفهوم جامعه در مددکاری جامعه ای
۲۵	تفاوت جامعه و اجتماع
۲۷	نظریه گماین شافت (جامعه سستی)
۲۸	نظریه گزل شافت (اجتماع مدرن)
۳۲	مددکاری جامعه ای
۳۴	ضرورت و اهمیت مددکاری جامعه ای در جهان
۳۵	مددکاری جامعه ای و پیشگیری
۴۰	اقدامات پیشگیرانه در مددکاری جامعه ای
۴۳	ضرورت و اهمیت مددکاری جامعه ای در کشورهای در حال توسعه و جهان سوم

	فصل دوم: تئوری توسعه اجتماعی و جامعه ای، الگوها (مدلها) در مددکاری جامعه ای
۴۹	توسعه اجتماعی و جامعه ای؛ تئوری در مددکاری جامعه ای
۵۲	سیاست توسعه اجتماعی و جامعه ای
۵۳	- اندیشه های توسعه اجتماعی
۵۷	- توسعه اجتماعی از دیدگاه میدگلی
۶۳	الگوها (مدلها) در مددکاری جامعه ای
۶۴	خصوصیات یک مدل خوب
۶۵	روش های مددکاری جامعه ای
۷۴	توسعه محلی (مدل A)
۸۰	- مشارکت در مدل توسعه محلی
۸۰	- مفهوم مشارکت در مدل توسعه محلی
۸۱	- سیر تکاملی مشارکت
۸۳	برنامه ریزی اجتماعی (مدل B)
۸۶	- فرآیند برنامه ریزی؛ ابزاری تخصصی در مدل (B)
۸۷	- ملاک های تعیین هدف در برنامه ریزی

۸۹	- پیش‌نگری در برنامه ریزی
۸۹	- روش‌ها و فنون پیش‌نگری
۹۱	- انواع برنامه‌ها
۹۳	- تکنیک برنامه ریزی اجتماعی
۹۷	اقدام اجتماعی (مدل C)
۱۰۲	شباهت‌ها و تفاوت‌های مدل‌ها در مددکاری جامعه‌ای

فصل سوم: برنامه‌ها و فعالیت‌های مددکاران در کار با جامعه

۱۰۵	مداخله‌های مستقیم و غیرمستقیم در مددکاری جامعه‌ای
۱۰۸	نقش مددکار اجتماعی در مددکاری جامعه‌ای
۱۱۵	برنامه‌ها و فعالیت‌های مددکاران در کار جامعه‌ای
۱۲۵	مراحل فرآیند تغییر در مددکاری جامعه‌ای
۱۲۹	طرح مطالعاتی در مددکاری جامعه‌ای

فصل چهارم: فرآیند ارزیابی در مددکاری جامعه‌ای

۱۴۱	ارزیابی برنامه‌ها و عملکردها در مددکاری جامعه‌ای
۱۴۲	فرآیند کنترل در مددکاری جامعه‌ای
۱۴۵	مدیریت پروژه: ارزیابی و کنترل برنامه‌ها و طرح‌ها
۱۴۷	مکانیزم‌های مهم در ارزیابی نظارت و کنترل
۱۴۸	روش‌های نظارت و معیارهای مهم و حساس
۱۵۱	مدیریت کنترل به عنوان یک نظام بازخورد
۱۵۲	کنترل پیش‌آگهی ده (پیش‌خورد)
۱۵۳	پیش‌خورد در برابر بازخورد
۱۵۳	پیش‌خورد در مدیریت پروژه
۱۵۵	سیستم‌های ارزیابی و اهداف
۱۵۸	مراحل ارزیابی
۱۶۰	«پرت» به عنوان یکی از روش‌های ارزیابی و بازنگری طرح و برنامه

فصل پنجم: فرآیند پژوهش در مددکاری جامعه‌ای

۱۶۳	تحقیق و پژوهش در مددکاری جامعه‌ای
۱۶۸	تحقیق اجتماع‌ها از دیدگاه گشتالت
۱۶۹	تحقیق عملی - مشارکتی
۱۷۰	- تحقیق عملی - مشارکتی به عنوان یک فرآیند توانمندسازی
۱۷۳	- مشارکت به عنوان یک مؤلفه مهم و اساسی در تحقیق عملی - مشارکتی
۱۷۴	- قدرت و دانش در تحقیق عملی - مشارکتی
۱۷۶	- اصول تحقیق عملی - مشارکتی

بخش دوم: نظریه های مرتبط در کار با جامعه

فصل اول: نظریه توانمندسازی

۱۷۹	مفاهیم و هدف در توانمندسازی
۱۸۶	اصول توانمندسازی
۱۹۲	نقش مددکاران اجتماعی در توانمندسازی

فصل دوم: نظریه های تغییرات

۱۹۵	نظریه های معاصر در تغییرات اجتماعی
۱۹۷	اصلاح نظریه های کارکردی
۱۹۸	از کارکرد گرایی تا پویایی شناسی
۲۰۱	جامعه به منزله نظام کنترل تنش
۲۰۲	گریز ناپذیری تغییر
۲۰۴	انعطاف پذیری نظام
۲۰۹	شدت تغییر
۲۱۲	آرمان های دست نیافتنی
۲۱۶	نظریه تحول در سیستم های اجتماعی
۲۱۹	استراتژی های تجربی عقلایی
۲۲۳	استراتژی های هنجاری و بازآموزی
۲۲۷	آموزش کاربرد پژوهش
۲۳۲	استراتژی های استفاده از قدرت

فصل سوم: نظریه های نوسازی و توسعه

۲۳۷	توسعه و نوسازی
۲۴۲	تعاریف واژه ها و مفاهیم
۲۴۵	توسعه اقتصادی
۲۴۸	نوسازی
۲۵۲	دیدگاهها و نظریه ها
۲۵۶	- نظریه اسملسر
۲۶۰	- نظریه اینکلس
۲۶۲	- مراحل رشد اقتصادی
۲۶۳	- طبقه بندی روستا
۲۶۷	- مسأله توسعه نیافتگی - در حال توسعه - توسعه یافتگی
۲۶۹	- مکتب وابستگی
۲۷۸	ویژگی های کشورهای توسعه نیافته «در حال توسعه»
۲۸۵	انگیزه، ضرورتی در نوسازی
۲۸۷	تغییر، شرطی اساسی برای نوشدن
۲۹۳	تغییر در فرهنگ و عقاید اجتماعی دامنه دارترین نهضت در فرآیند نوسازی
۲۹۷	همبستگی ملی در فرآیند نوسازی
۳۰۲	گسستگی ها و ناراحتی های اجتماعی «نتایج منفی نوسازی و توسعه»
۳۰۵	منابع فارسی
۳۰۹	منابع انگلیسی

«نام حق»

پیشگفتار

عشق آن است که

با همه توان خویش دیگران را یاری کنی

تا به رؤیای خود واقعیت بخشند

و دنیای صمیمیت و تکیا پوست به شنیدن و ادراک

و از آن پس ، انجام هر آنچه بتوانی

و اندوختن آنچه شایسته باشد .

که درخت زندگی دیگران سرشار میوه های شادمانی و

امنیت و نیک بختی شود .

« بارب آپهام^۱ »

خدای را سپاس ! که توفیقی عنایت فرمود تا توانستیم بعد از سالیان متمادی که جای خالی مرجعی در
مددکاری جامعه ای احساس می شد مجموعه ای را که پیش رو دارید ، تهیه نماییم .
روش مددکاری جامعه ای (کار با جامعه) به عنوان یکی از مهمترین روشهای مددکاری اجتماعی در این
حرفه از جایگاه خاصی و ویژه ای برخوردار است . اما همواره بعد از دو روش فردی و گروهی مورد توجه

^۱ - Barb Upham

و تأکید قرار داشته است. شاید دلایل آن را بتوان در سیاست اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع و یا نگرانی دولت‌مردان و سیاست‌مداران در کاربرد این روش مددکاری اجتماعی دید.

ولی با همه این احوال، جوامع چاره‌ای جز قبول و پذیرش این روش به عنوان بخشی از استراتژی‌های توسعه و تحول در جامعه ندارند. چرا که، آنچه ما در آرمان‌های مردم و جوامع جستجو می‌کنیم، مثل: برابری، عدالت، مساوات، رفاه و بسیاری معیارهای انسانی دیگر، در اهداف این روش کاملاً مشهود است. کشور ما ایران نیز با توجه به ویژگی در حال توسعه بودن، از این امر مستثنی نبوده و می‌بایست از روش مددکاری جامعه‌ای استفاده بهینه نماید.

بدیهی است که نگاه فردی و گروهی به تنهایی نخواهد توانست مسایل و مشکلات جامعه در حال توسعه ای مثل ایران را حل نماید. بدین ترتیب مددکاری جامعه‌ای می‌تواند در این وادی حرف‌های فراوانی داشته باشد. توسعه و تغییر در جامعه ایران ایجاد نخواهد شد مگر از طریق فراهم نمودن محیطی که در آن مردم بتوانند مقاومت‌ها را در هم شکسته و به شناخت و ارتقاء توانمندیها و استعدادهای خود نایل آیند. که این مهم، خود باعث تأثیر بر محیط و بهبود شرایط اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی خواهد شد.

کتاب حاضر، دسترنج سالها تلاش و تجربه در زمینه مسایل و آسیب‌های اجتماعی، مددکاری اجتماعی، سلامت و رفاه اجتماعی می‌باشد. در این منبع، سعی گردیده است تا دیدگاه‌ها و نظرات جهانی در مددکاری جامعه‌ای بررسی و با جامعه ایران مطابقت داده شود.

کتاب، شامل ۲ بخش است که بخش نخست بر شناخت فرآیند مددکاری جامعه‌ای (کار با جامعه) تأکید دارد. در این بخش به تاریخچه، تعاریف، مفاهیم و مدل‌های مددکاری جامعه‌ای پرداخته شده است. در بخش دوم نیز، نظریه‌های مرتبط در مددکاری جامعه‌ای مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

هدف اصلی ما در تألیف این کتاب، گردآوردن مجموعه‌ای نسبتاً جامع در روش مددکاری جامعه‌ای برای مددکاران اجتماعی و سایر متخصصین رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی بوده است، باشد که مؤثر افتد.

در این جا شایسته است که از زحمات پیشکسوتان، اساتید، همکاران و کلیه افرادی که ما را در تهیه این کتاب یاری نمودند تشکر و قدردانی نماییم. بخصوص سرکار خانم مرضیه گلچین که زحمات فراوانی را در ویراستاری این کتاب متقبل شدند.

مولفان

۱۳۸۸